

Justitiedepartementet

ju.remissvar@regeringskansliet.seju.L5@regeringskansliet.se

Ju2026/00351

Yttrande över Remiss av betänkandet Ökade möjligheter till tillgångsinriktad brottsbekämpning (SOU 2026:10)

Inledning

Skaraborgs tingsrätt har granskat betänkandet utifrån de aspekter och intressen som tingsrätten har att beakta och lämnar följande synpunkter.

Tingsrätten anser att merparten av de förslag som förs fram i betänkandet framstår som väl motiverade och avvägda. Tingsrätten avstyrker dock förslaget om att huvudregeln ska vara att samtliga beslag i ett brottmål ska bestå tills domen får laga kraft med de närmre synpunkter som redovisas här nedan. Därutöver har tingsrätten några korta kommentarer avseende några av de övriga förslagen.

Processuella beslagsregler och utvidgade möjligheter till beslag

Utredningen föreslår att samtliga beslag som huvudregel ska kunna bestå till dess att domen fått laga kraft, även när den tilltalade frikänns, om det inte finns särskilda skäl att häva beslaget. Tingsrätten har förståelse för de motiv som ligger bakom förslaget. Som utredningen varit inne på väcker förslaget emellertid principiella betänkligheter.

Tidigare uttalanden om att det vore stötande att låta förverkandebeslag och återställandebeslag bestå efter en frikännande dom gör sig alltjämt gällande idag. Utgångspunkten beträffande tvångsmedelsanvändning är att sådan användning ska upphöra om de förutsättningar som har legat till grund för tvångsmedelsanvändningen bortfaller. Mot den bakgrunden är det rimligt att ett beslag som har beslutats inte kan bestå på samma grund efter ett ogillat åtal. Ett viktigt argument för att beslag ska hävas i samband med ogillat åtal är att rätten, i konsekvens med utgången i målet, inte ska hålla skuld- eller förverkandefrågan öppen genom att förordna om fortsatt beslag.

När reglerna om bevisbeslag ändrades framhölls i motiven att intresset av en effektiv rättegångsordning gjorde sig särskilt starkt gällande beträffande bevisbeslag. Intresset av en effektiv process vägde tyngre än den drabbades intresse av att omedelbart få tillbaka sin egendom. Förverkandebeslagen och återställandebeslagen syftar i stället till att säkerställa att en viss rättsföljd

ska kunna verkställas. Dessa olika syften motiverar alltså en differentierad reglering.

Tvångsmedel får inte innebära större intrång än nödvändigt. Ju längre ett beslag består, desto starkare blir intrånget i äganderätten och den personliga sfären. Det framstår som en otillfredsställande ordning att en frikänd person som är i stort behov av medel eller egendom för sin eller sin familjs försörjning ska behöva invänta en lagakraftvunnen dom, i synnerhet i de fall där domen överklagas. Detta gör sig särskilt gällande i rådande situation när handläggningstiderna i hovrätterna blivit allt längre på grund av den kraftigt ökade måltillströmningen. Ett beslag som initialt varit försvarligt kan med tiden bli oproportionerligt, detta särskilt om överklagandeprocessen drar ut på tiden.

Givetvis finns dock situationer – främst ur ett brottsofferperspektiv – där det kan tänkas stötande att ett visst beslag inte får bestå till lagakraftvunnen dom. För det fall man går vidare med utredningens förslag förordar tingsrätten i vart fall en ordning likt den som redovisas i Gustaf Almqvists särskilda yttrande, dvs. att det bör krävas särskilda skäl för att låta ett förverkande- eller återställandebeslag bestå. Det bör dock övervägas om det i lagtexten eller förarbetena tydligare kan anges vilka omständigheter som i sådant fall särskilt ska beaktas vid bedömningen av om ett beslag efter en frikännande dom ska bestå.

Tingsrätten välkomnar utredningens förslag gällande de processuella ändringarna av reglerna om beslag. Även om antalet beslagsförhandlingar är förhållandevis få är det inte alltid motiverat att hålla en förhandling i en beslagsfråga. När en part inte påkallar förhandling ser tingsrätten fördelar både ur effektivitetsskäl och förenklingskäl att i stället kunna avgöra frågan på handlingarna. Tingsrätten instämmer i förslaget om att fristen för att pröva frågor om beslag ska förlängas till en vecka. Tingsrätten tillstyrker även utredningens förslag om att rätten, när den prövar ett beslag, antingen ska häva beslaget eller avslå begäran och att rätten därmed inte heller ska sätta en åtalsfrist. I likhet med utredningen ser tingsrätten att beslagsmål, som enligt nuvarande ordning utgör fristmål, riskerar att påverka och tränga undan andra brådskande mål.

Omvänd bevisbörda för utvidgat förverkande

Av samma skäl som anförs i utredningen instämmer tingsrätten i bedömningen att det inte bör införas en omvänd bevisbörda för utvidgat förverkande. En sådan ordning skulle innebära ett orimligt stort avsteg från de grundläggande principer som finns i brottmålsprocessen. Tingsrätten konstaterar i likhet med utredningen att beviskravet sänktes till övervägande sannolikt så sent som i november 2024. Antalet fall där beviskravet har prövats är alltså begränsade enligt tingsrättens uppfattning och något faktiskt behov av att återigen justera beviskravet har inte framkommit.

Konkurrens mellan förverkande och enskilda anspråk

Utredningen har gått igenom de tillämpningsproblem som uppstått med anledning av de nya bestämmelserna om konkurrens mellan förverkande och enskilda anspråk. Tingsrätten delar utredningens syn på de identifierade problemen. Av de fem alternativ som utredningen presenterat för att komma till rätta med problemen instämmer tingsrätten även i utredningens bedömning att alternativ fem framstår som det mest tilltalande. Alternativ fem bör dock inte genomföras utan fortsatt beredning. I det särskilda yttrandet av Gustaf Almqvist anförs bl.a. att domstolen vid alternativ fem

sannolikt måste ta ställning till med vilket belopp ett skadeståndsanspråk ska utgå ur förverkade medel, och med vilket belopp skadeståndsanspråket snarare ska bifallas som en betalningsförpliktelse för svaranden. För domstolarna är det viktigt att den nya regleringen blir så tydlig och lättillämpad som möjligt.

Detta remissyttrande har beslutats av lagmannen Peter Stafverfeldt. Föredragande har varit tingsfiskalen Louise Segerfelt.

Peter Stafverfeldt